

Sygn. akt VI ACa 3/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Barbara Godlewska - Michalak

Sędzia SA – Irena Piotrowska (spr.)

Sędzia SO (del.) – Agnieszka Wachowicz - Mazur

Protokolant: – sekr. sądowy Beata Pelikańska

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) S.A. w W.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 29 sierpnia 2013 r.

sygn. akt XX GC 294/10

I zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten tylko sposób, że zasądza ustawowe odsetki od sumy pieniężnej wyrażonej w walucie obcej od dnia 25 października 2002 roku do dnia 24 września 2003 roku, a od dnia 25 września 2003 roku do dnia zapłaty zasądza odsetki ustawowe oraz w punkcie trzecim w ten sposób, że zasądzoną tam kwotę 251.126, 40 zł (dwieście pięćdziesiąt jeden tysięcy sto dwadzieścia sześć złotych czterdzieści groszy) od (...) S.A. w W. na rzecz Banku (...) S.A. w W. tytułem zwrotu kosztów postępowania obniża do kwoty 151.126,40 zł (sto pięćdziesiąt jeden tysięcy sto dwadzieścia sześć złotych czterdzieści groszy);

II w pozostałej części apelację oddala;

III zasądza od (...) S.A. w W. na rzecz Banku (...) S.A. w W. kwotę 7.200 zł (siedem tysięcy dwieście) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 3/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 października 2002r. Bank (...) Spółka Akcyjna w W. wniosła o zasądzenie od (...) Spółki Akcyjnej w W. łącznej kwoty 13.626.259,79 dolarów amerykańskich z czego:

- 12.057.692,32 USD z odsetkami ustawowymi od należności dewizowych w wysokości 8% od dnia złożenia pozwu, tytułem roszczenia głównego, - 1.421.871,50 z odsetkami ustawowymi od należności dewizowych w wysokości 8% od

dnia złożenia pozwu, tytułem odsetek umownych należnych do dnia wniesienia pozwu, - 146.695,90 USD z odsetkami ustawowymi od należności dewizowych w wysokości 8% od dnia złożenia pozwu, tytułem roszczenia o zwrot kosztów procesu, które powód poniósł w związku z dochodzeniem roszczeń przed Międzynarodowym Arbitrażowym Sądem Handlowym przy Izbie (...) w M. .

Pozwana (...) S.A. w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu

Rozpoznając sprawę po raz pierwszy Sąd Okręgowy zasądził wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2009 roku na jego rzecz powoda od strony pozwanej kwotę 13.479.563,89 USD z ustawowymi odsetkami dla należności wyrażonej w walucie obcej od dnia 25 października 2002 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach procesu. Orzeczenie zostało poddane kontroli instancyjnej, w wyniku której Sąd Apelacyjny w Warszawie (sygn. akt VI ACa 1053/09) uchylił zaskarżony wyrok w zakresie zasądzenia od strony pozwanej na rzecz powoda kwoty 13.479.563,89 USD z ustawowymi odsetkami dla należności wyrażonej w walucie obcej od dnia 25 października 2002 roku do dnia zapłaty oraz w zakresie zasądzonych na rzecz powoda kosztów procesu i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Warszawie.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 13.479.563,89 USD z ustawowymi odsetkami dla należności wyrażonych w walucie obcej od dnia 25.10.2002r. do dnia zapłaty; w pozostałej części odrzucił żądanie oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 251.126,40 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

W motywach tego rozstrzygnięcia wskazano na następujące ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną.

Na podstawie umowy kredytowej z dnia 5 lutego 1996r. Bank (...) Spółka Akcyjna w W. udzielił kredytu (...) bankowi – Akcyjnemu Bankowi (...) S.A. w M., a na podstawie drugiej umowy kredytowej oznaczonej tą samą datą powód udzielił kredytu kolejnemu (...) bankowi (...) w T.. Zgodnie z art. 3 umowy kredytowej z (...) kredytobiorca miał przeznaczyć otrzymane od powoda środki na kredyt inwestycyjny, który miał udzielić innej spółce prawa (...) – (...) S.A. z siedzibą w M. – aby spółka ta mogła sfinansować dostawę maszyn, materiałów, sprzętu i wykonanie robót przez Spółkę (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Polsce w K..

Dnia 4 marca 1996r. Kombinat zobowiązał się w formie listu intencyjnego poręczyć spłatę kredytu przez wymienione wyżej dwa (...) banki na wypadek, gdyby one zaprzestały spłacania kredytu powodowi. Dnia 29 kwietnia 1996r. powód zawarł z pozwanym umowę ubezpieczenia kredytów udzielonych przez powoda (...) bankom nr (...). Zgodnie z pkt I.2 umowy ubezpieczenia do umowy tej mają zastosowanie Ogólne Warunki Gwarantowanych przez Skarb Państwa Ubezpieczeń Kontraktów Eksportowych . Ochroną ubezpieczeniową objęto szkody mogące powstać w wysyłce towarów lub zrealizowaniu usług (ryzyko kredytowe). Ochrona ubezpieczeniowa dla poszczególnych rat kredytu rozpoczynała się w miarę wykorzystania przez (...) i T. kredytu udzielonego im przez powoda i trwała do całkowitego jego spłaty tj. do dnia 31.12.2000r. Ochroną ubezpieczeniową objęto także zdarzenia wywołujące szkodę stanowiące ryzyko handlowe, do których zaliczono: przewlekłą zwłokę w wypełnianiu zobowiązań płatniczych przez dłużnika oraz stwierdzoną niewypłacalność dłużnika polegającą na jego niezdolności do wywiązywania się z zobowiązań wobec Banku (...) S.A. w W. z powodu niewypłacalności prawnie stwierdzonej albo niewypłacalności faktycznej.

Stosownie do postanowieniami § 14 ust. 1 i ust. 2 Ogólnych Warunków Gwarantowanych przez Skarb Państwa Ubezpieczeń Kontraktów Eksportowych zatwierdzonych decyzją Ministra Finansów Nr (...) z dnia 13.11.1995r., stanowiących integralną część umowy ubezpieczenia, odszkodowanie jest wypłacane, gdy szkoda poniesiona przez ubezpieczającego jest bezpośrednim następstwem ryzyka objętego ochroną ubezpieczeniową oraz pod warunkiem wypełnienia przez ubezpieczającego postanowień umowy ubezpieczenia zastrzeżonych w warunkach ogólnych i w indywidualnych postanowieniach umownych. Jeżeli zobowiązania dłużników względem ubezpieczającego zostały zabezpieczone poręczeniem, gwarancją lub w inny sposób, przyznanie odszkodowania mogło nastąpić z zastrzeżeniem następujących warunków: 1) że zabezpieczenia te zostały ustanowione zgodnie z przepisami prawnymi obowiązującymi w kraju dłużnika oraz 2) że ubezpieczający dokonał wszelkich czynności koniecznych do zrealizowania

swoich praw z tych ubezpieczeń. W myśl § 25 ust. 5 Ogólnych Warunków Gwarantowanych przez Skarb Państwa Ubezpieczeń Kontraktów Eksportowych w wypadku niewykonania przez ubezpieczającego obowiązku wynikającego z umowy ubezpieczenia, a także wszelkich innych działań lub ukrywania faktów w celu wprowadzenia pozwanej korporacji w błąd co do rzeczywistej sytuacji dłużnika lub co do zabezpieczenia należności objętych ubezpieczeniem, jak również doprowadzenia do niewłaściwej oceny ryzyka przez pozwaną korporację oraz wszelkiego zwiększenia ryzyka z winy ubezpieczającego, pozwany może odmówić wypłaty odszkodowania w całości lub w części.

(...) w 1997r. wskutek trudności finansowych (...) przejął spłatę całości kredytu. Z uwagi na niewywiązanie się przez (...) z zobowiązań określonych w umowie kredytowej, które to zobowiązania zostały poręczone przez (...) Kombinat (...) w dniu 20 stycznia 1997r. , Kombinat (...) zaproponował powodowi zawarcie umowy cesji, na mocy której powód scedowałby na rzecz Kombinatowi swoje wierzytelności wobec (...), w zamian za spłatę przez Kombinat kredytu udzielonego (...) przez powoda. Dnia 18 listopada 1998r. powód zawarł z Kombinatem (...) umowę cesji na wskazanych powyżej warunkach, jednak Kombinat nie wypłacił powodowi kwot wynikających z umowy cesji. Przed art. 1 umowy cesji mowa jest o udzieleniu kredytu (...) i szczególnie o tym, że kredyt został udzielony tylko i wyłącznie dla nadania kredytu inwestycyjnego (...) Kombinatowi. Mowa jest również o tym, że (...) Kombinat nadał list gwarancyjny dotyczący spłacenia kredytu oraz o podpisaniu umowy poręczenia. Tym samym ściśle powiązано zawarcie umowy cesji z wcześniej istniejącymi stosunkami prawnymi, w tym z udziałem (...).

Stosownie do części 1 art. 157 kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej (zwanego dalej k.c. FR) czynność prawną uważa się za dokonaną pod warunkiem zawieszającym, jeśli strony postanowiły powstanie praw i obowiązków w zależności od okoliczności, co do których nie wiadomo, czy nastąpi ona czy nie. Umowa cesji została zawarta pod warunkiem, o czym świadczy sformułowanie „niniejsza umowa wchodzi w życie od daty przekazania przez kredytodawcę do (...) zawiadomienia w formie pisemnej o zatwierdzeniu (akceptie) umowy przez Firmę Ubezpieczeniową (...) S.A. po otrzymaniu przez kredytodawcę od (...) uwierzytelnionych kopii zezwoleń, wydanych przez odpowiednie organy Centralnego Banku (...) na wykonanie przez (...) zobowiązań wynikających z niniejszej umowy”. Zawarty w umowie cesji warunek uznano za ważny i zgodny z ustawą. Wskazano, że w takiej sytuacji zastosowanie znajduje część 3 art. 157 k.c. FR, która stanowi, że jeżeli ziszczenie się warunku niesumienne (czyli będąc faktycznie w złej wierze) przeszkodziła strona, dla której ziszczenie się warunku jest niewygodne, to warunek taki uznaje się za taki, który się ziścił. Podano, że jeden z warunków umowy cesji ziścił się (otrzymanie i przekazanie akceptu od (...) list (...) S.A. do (...) z dnia 11 grudnia 1998r.). Drugi warunek może być uznany za taki, który się ziścił. Uznano, że skoro warunki się ziściły, to umowa cesji doszła do skutku.

Podniesiono, że zgodnie z częścią 1 art. 329 k.c. FR wykonywanie zobowiązań może być zabezpieczone karą umowną, zastawem, zatrzymaniem mienia dłużnika, poręczeniem, gwarancją bankową, zadatkami i innymi sposobami, przewidzianymi przez umowę albo umowę. Stosownie do treści art. 361 k.c. FR poręczenie jest umową i nie może być ustanowione wyłącznie w drodze jednostronnej czynności prawnej. Art. 362 k.c. FR stanowi, że umowa poręczenia powinna być dokonana w formie pisemnej. Niedotrzymanie formy pisemnej skutkuje nieważnością umowy poręczenia. Pomimo użycia w dokumentach (...) słów „gwarantuję” i „niniejsza gwarancja”, chodzi w nich o udzielenie poręczenia.

Wskazano, że w listach poręczeniowych (...) zdecydowanie i w różnych formach wyrażał gotowość do rozliczenia się z (...) S.A. w razie upadku (...). List poręczający (...) z dnia 20.01.1997r. zawiera w sobie dwa poręczenia. Brakuje jednak dokumentu zawierającego jednoznaczne oświadczenie woli o przyjęciu przez (...) S.A. poręczenia. Brak oświadczenia powoduje, że nie doszło do zawarcia umowy poręczenia. Jednostronne „gwarantuję” nie wywołuje takich samych skutków prawnych jak umowa poręczenia nie można go uznać za umowę poręczenia w rozumieniu kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej.

Pismem z dnia 26 października 1999r. powód dokonał zgłoszenia szkody objętej ochroną ubezpieczeniową – szkoda w wysokości 14.874.624,81 USD, według stanu na dzień 1 października 1999r., powstała na skutek odmowy zapłaty wierzytelności wynikających z umowy cesji przez (...) Kombinat (...) i w związku z postanowieniami umowy ubezpieczenia kredytu domagał się od pozwanego wypłacenia kwoty 13.479.563,82 USD.

Działając na podstawie klauzuli arbitrażowej zawartej w umowie cesji, dnia 16 stycznia 2001r. powód wystąpił z roszczeniami o zapłatę kwot wynikających z umowy cesji przeciwko (...) Kombinatowi na drogę arbitrażową. Orzeczeniem z dnia 29 maja 2002r. (...) Arbitrażowy Sąd Handlowy przy Izbie (...) w M. zasądził od (...) Kombinatu na rzecz powoda kwotę 6.463.427,70 USD (k. 199-235). (...) Kombinat (...) złożył apelację od orzeczenia sądu arbitrażowego do (...) Sądu Gospodarczego. Sąd (...) odrzucił środek odwoławczy złożony przez Kombinat, od której to decyzji odwołujący się wniósł apelację do Federalnego Sądu Gospodarczego dla Obwodu (...). Federalny Sąd Gospodarczy unieważnił decyzję (...) Sądu Gospodarczego i nakazał mu ponownie rozpoznać sprawę. (...) Sąd Gospodarczy po kolejnym przeanalizowaniu apelacji również i tym razem odrzucił ją. Kombinat ponownie wniósł apelację. Dnia 15 sierpnia 2003r. Federalny Sąd Gospodarczy uchylił orzeczenie wydane przez sąd polubowny. Powód złożył wniosek do Najwyższego Sądu Gospodarczego Rosji o uchylenie decyzji z dnia 15 sierpnia 2003r. i przywrócenie orzeczenia sądu arbitrażowego. Sąd Najwyższy odrzucił wniosek powoda decyzją z dnia 29 grudnia 2004 r. Dnia 4 lutego 2005r. powód dochodził kolejnego roszczenia przed sądem arbitrażowym. Dnia 25 maja 2007r. sąd polubowny wydał postanowienie odrzucające pozew z uwagi na upływ terminu przedawnienia.

Podano, że z art. 233 k.p.c. Federacji Rosyjskiej wynika, że sąd z urzędu powinien uchylić wyrok międzynarodowego arbitrażu w przypadku naruszenia głównych zasad prawa rosyjskiego. Z kolei w art. 34 ustawy dotyczącej międzynarodowego arbitrażu handlowego mowa jest o tym, że orzeczenie sądu arbitrażowego może być uchylone przez sąd państwowy, jeżeli ten uzna, że orzeczenie arbitrażowe jest sprzeczne z porządkiem publicznym Federacji Rosyjskiej. Wyrok arbitrażowy nie jest sprzeczny z publicznym porządkiem Federacji Rosyjskiej. Arbitraż komercyjny podjął decyzję realizując zasadę równości i podzielił negatywne skutki majątkowe po równo między stronami.

Zaznaczono, że w prawie rosyjskim nie ma potrzeby uzyskiwania jakiegokolwiek specjalnego zezwolenia na dokonanie umowy cesji. Bank (...) (...) wydawał jednak zezwolenia na przeprowadzenie operacji walutowych. Bez zezwolenia nie można było realizować płatności, mimo że sama umowa cesji była ważna. W niniejszej sprawie zezwolenie mógł uzyskać tylko (...), skoro powinien on być dokonać płatności. (...) S.A. nie mógł uzyskać zezwolenia, skoro dla otrzymania zezwolenia należało złożyć szereg dokumentów, między innymi zaświadczenie z organów podatkowych o tym, że rezydent (...) nie zalega z płatnościami do budżetu i nie narusza ustawodawstwa podatkowego. (...) musiał otrzymać zezwolenie, jeśli oczywiście chciał dobrowolnie dokonać zapłaty na rzecz (...) S.A. (...) musiałby zwrócić się do Banku Rosji w celu otrzymania praktycznej możliwości realizacji swoich zobowiązań. Skoro (...) nie chciał dobrowolnie spełnić swoich zobowiązań i otrzymać zezwolenia w celu finalizacji płatności to (...) S.A. mógł zwrócić się do sądu o dokonanie przekazów przez rezydentów Federacji Rosyjskiej sum pieniężnych wypłaconych na podstawie orzeczenia (wyroku) kwoty z możliwością wyegzekwowania świadczenia i faktycznego przekazania pieniędzy z terenu Federacji Rosyjskiej na rzecz (...) S.A. Wówczas nie ma potrzeby uzyskania zezwolenia. W okresie od 17 sierpnia 1998 roku do 14 listopada 1998 roku z uwagi na ograniczenia wprowadzone przez stronę rosyjską (...) nie miał możliwości spłaty na rzecz (...) S.A. zobowiązania. Wynikało to z braku udzielania zezwoleń przez Bank Rosji. W prawie rosyjskim dla roszczeń z umowy cesji z dnia 18 listopada 1998r. przewidziano trzyletni termin przedawnienia, którego bieg został przerwany w dniu 16 stycznia 2001r. poprzez wniesienie przez pozwanego pierwszego pozwu do Międzynarodowego Sądu Arbitrażowego w M.. Zgodnie z częścią 1 art. 203 k.c. Federacji Rosyjskiej bieg terminu przedawnienia przerywa się wraz z wniesieniem pozwu oraz dokonaniem przez zobowiązaną osobę działań, które świadczą o uznaniu długu. Z kolei część 2 art. 203 k.c. Federacji Rosyjskiej stanowi, że po przerwaniu biegu terminu przedawnienia zaczyna się od nowa; czas, który upłynął do przerwy nie zalicza się do nowego terminu. Z uwagi na niejasne brzmienie przepisu art. 203 k.c. Federacji Rosyjskiej oraz spór doktrynalny w zakresie interpretacji tego przepisu sąd arbitrażowy mógł wydać odmienne rozstrzygnięcie nieuwzględniające zarzutu przedawnienia roszczenia powoda.

Dnia 30 września 2002r. powód ponownie wezwał pozwanego do zapłaty odszkodowania przysługującego powodowi z tytułu umowy ubezpieczenia oraz przesłał mu przysięgłe tłumaczenia dokumentów dotyczących postępowań prowadzonych w Rosji w przedmiocie wyegzekwowania wierzytelności należnych od (...) Kombinatu (...). Pozwany odmówił wypłaty żądanej przez powoda kwoty.

W zakresie interpretacji prawa obcego oraz ustalenia obcej praktyki sądowej, Sąd pierwszej instancji poczynił ustalenia na podstawie opinii biegłego z zakresu wykładni prawa Federacji Rosyjskiej J. T. (1). Opinię tę uznano za szczegółową, fachową i rzetelną, zawierającą wyczerpujące uzasadnienie wniosków końcowych. Sąd Okręgowy uznał tę opinię za w pełni wystarczającą dla rozstrzygnięcia sprawy. Zaznaczono, że wszelkie wątpliwości dotyczące opinii biegłego zostały wyjaśnione w toku postępowania. Uznano, że składane przez biegłego opinie pisemne i ustne zawierają wyczerpujące odpowiedzi na zarzuty stawiane przez strony oraz precyzyjnie przedstawiają obowiązujące w Federacji Rosyjskiej przepisy prawa, jak również ich interpretację i praktykę sądową.

Podkreślono, że okolicznością bezsporną w sprawie było zaistnienie wypadku ubezpieczeniowego przewidzianego w łączącej strony umowie ubezpieczenia. Podano, że w toku postępowania pozwany konsekwentnie podnosił, że powód nie wypełnił wszystkich przesłanek warunkujących wypłatę odszkodowania. W myśl § 14 ust 2 pkt. 1 – na który powołał się pozwany, przyznanie odszkodowania może nastąpić, jeżeli zobowiązania dłużnika względem ubezpieczającego zostały zabezpieczone, zaś zabezpieczenia te zostały ustanowione zgodnie z przepisami prawnymi obowiązującymi w kraju dłużnika. Uznano, że obowiązkiem, jaki nakładała na powoda umowa ubezpieczenia, było ustanowienie zabezpieczeń spłaty kredytu zgodnie z przepisami Federacji Rosyjskiej. Niezachowanie tego warunku umownego lub ewentualne wprowadzenie w błąd pozwanej Korporacji co do zabezpieczenia należności objętych ubezpieczeniem mogło skutkować odmową wypłaty odszkodowania w całości lub części.

Sąd Okręgowy wskazał, że stroną pozwaną pozwanym na mocy art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., obciążał obowiązek wykazania, iż zaszły okoliczności uzasadniające odmowę wypłaty odszkodowania, tj. wykazania, że ustanowione zabezpieczenia nie były zgodne z prawem Federacji Rosyjskiej. Uznano, że na podstawie przedłożonego w sprawie materiału dowodowego nie dało się ustalić, czy ustanowione zabezpieczenia nie były zgodne z prawem Federacji Rosyjskiej. Każda ze stron postępowania przedstawiła swoje twierdzenia w tym zakresie. Z uwagi na sprzeczne stanowiska stron i stawiane przez stronę pozwaną zarzuty Sąd przeprowadził dowód co do przepisów prawnych obowiązujących w Federacji Rosyjskiej oraz obcej praktyki sądowej w postaci opinii biegłego J. T. (1). Podkreślono, że ustalenia co do treści obowiązującego w Federacji Rosyjskiej prawa w 1996r. stanowią element stanu faktycznego. Interpretacja przepisów prawa obowiązujących w Federacji Rosyjskiej stosowana praktyka sądowa stanowią natomiast podstawy do oceny skuteczności ustanowionych zabezpieczeń spłaty kredytu. W niniejszej sprawie zabezpieczeniem kredytu udzielonego przez powoda były następujące dokumenty: list intencyjny z dnia 4 marca 1996r., w którym Kombinat (...) w M. zobowiązał się do poręczenia spłaty kredytu, poręczenie przedmiotowego kredytu przez Kombinat (...) w M. udzielone w dniu 20 stycznia 1997 roku oraz umowa cesji z dnia 18 listopada 1998r. wierzycelności powoda wobec (...) S.A. w M. na rzecz Kombinatu (...) w M.. Podano, że opinia biegłego nie była co do zasady kwestionowana przez strony postępowania. Strony postępowania zgłosiły kolejne pytania do biegłego żądając dodatkowych wyjaśnień w zakresie interpretacji prawa obcego. Biegły w wyczerpujący sposób udzielił odpowiedzi na pytania stron, a nadto wyjaśnił wszelkie wątpliwości wynikające z treści pisemnych i ustnych opinii wydanych w sprawie. Wnioski płynące z opinii biegłego są spójne i logiczne. Na podstawie sporządzonej w sprawie opinii zostało wykazane, że o ile listy intencyjne nie stanowiły umowy poręczenia dla zabezpieczenia kredytu udzielonego przez powoda, to umowa cesji stanowiła skuteczne zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowione zgodnie z przepisami obowiązującymi w Federacji Rosyjskiej. Biegły jednoznacznie stwierdził, że z treści dokumentów (...) wynika, że chodzi w nich o udzielenie poręczenia, o którym mowa w art. 361 k.c. FR i zostały one sporządzone w wymaganej prawem Federacji Rosyjskiej pisemnej formie. Treść obu listów poręczeniowych (...) pozwoliła biegłemu na jednoznaczne stwierdzenie, że (...) zdecydowanie i w różnych formach wyrażał gotowość do rozliczenia się z (...) S.A. w razie upadku (...). List poręczający (...) z dnia 20.01.1997r. zawiera w sobie dwa poręczenia. Brakuje jednak dokumentu zawierającego jednoznaczne oświadczenie woli o przyjęciu przez (...) S.A. poręczenia. Brak oświadczenia powoduje, że nie doszło do zawarcia umowy poręczenia. Jednostronne „gwarantuję” nie wywołuje takich samych skutków prawnych jak umowa poręczenia. Uznano, że umowa cesji została zawarta pod ważnym i zgodnym z ustawą warunkiem zawieszającym. W świetle zawartej umowy cesji jeden z jej warunków ziścił się, albowiem (...) otrzymało i przekazało list (...) S.A. do (...) z dnia 11 grudnia 1998r., natomiast drugi z warunków należy uznać, za taki, który się ziścił albowiem nie był on zależny od powoda. Ubezpieczający dokonał zatem wszelkich czynności koniecznych do zrealizowania swoich praw z ubezpieczenia. Pokreślono, że, w świetle regulacji prawa Federacji Rosyjskiej wykonanie

operacji walutowych wymagało zezwolenia Banku (...) Federacji Rosyjskiej. W niniejszej sprawie zezwolenie mógł uzyskać wyłącznie (...) skoro powinien on być dokonać płatności. Powód nie mógł uzyskać stosowanego zezwolenia, którego wydanie było uzależnione od przedłożenia szeregu dokumentów dotyczących rezydenta Federacji Rosyjskiej, tj. (...). Tylko (...) mógł otrzymać stosowne zezwolenie na dokonanie operacji walutowej i dobrowolnie dokonać zapłaty na rzecz powoda. Ponadto z uwagi na ograniczenia wprowadzone przez stronę rosyjską w okresie od 17 sierpnia 1998 roku do 14 listopada 1998 roku Bank Rosji nie wydawał żadnych zezwoleń na dokonanie operacji walutowych. Dobrowolne spełnienia świadczenia przez (...) było w pełni niezależne od działań powoda. Stwierdzono, że ubezpieczający dokonał wszelkich czynności koniecznych do zrealizowania swoich praw z tych ubezpieczeń, o których mowa w § 14 ust. 2 pkt 2 OWU. Skuteczne ustanowienie zabezpieczenia powoduje, że nie zostały spełnione przesłanki wyłączające odpowiedzialność ubezpieczeniową pozwanego.

Zaznaczono, że powód konsekwentnie popierał roszczenie w pełnej wysokości, tj. co do roszczenia głównego w wysokości 13.626.259,79 USD. Roszczenia powoda ponad kwotę 13.479.563,89 USD zostało prawomocnie osądzone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 20.04.2009r. o sygn. akt XX GC 1354/02, utrzymanym w tym zakresie w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16.04.2010r., i dlatego w tej części odrzucono pozew na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. W pozostałym zakresie, tj. do kwoty 13.479.563,89 USD roszczenie główne powoda o zasądzenie odszkodowania jako uzasadnione zasądzone od pozwanego. W zakresie odsetek od tej kwoty należnych do dnia wniesienia pozwu – wraz z ustawowymi odsetkami dla należności wyrażonych w walucie obcej od dnia 25 października 2002 r. do dnia zapłaty Sąd ten orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c.,

O kosztach postępowania orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. podając, że na zasądzoną kwotę 251.126,40 zł składa się uiszczony w sprawie wpis, koszty sporządzenia opinii, opłaty skarbowej pełnomocnictwa oraz wynagrodzenie pełnomocnika powoda za obie instancje.

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana - (...) S.A. w W. zaskarżając go w części tj. w punktach 1 i 3 wyroku. Podniesiono następujące zarzuty:

1) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 386 § 6 k.p.c. tj. niezastosowanie się przy ponownym rozpoznawaniu sprawy do oceny prawnej i wskazań zawartych w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie wydanym w niniejszej sprawie w dniu 16 kwietnia 2010 r. poprzez: (1) ocenę, iż na pozwanym ciążył obowiązek wykazania, że ustanowione zabezpieczenia nie były zgodne z prawem Federacji Rosyjskiej (2) ocenę, iż ustalenia co do treści obowiązującego w Federacji Rosyjskiej w 1996 r. prawa stanowią element stanu faktycznego, (3) wydanie postanowienia z dnia 25 października 2011 r. o powołaniu biegłego z tezą sprzeczną z oceną i wskazaniami wyrażonymi przez Sąd Apelacyjny w Warszawie naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 k.p.c. - poprzez dowolną i wybiórczą, a nie swobodną i wszechstronną ocenę opinii biegłego, w szczególności poprzez dowolne dobranie wyrwanych z kontekstu fragmentów opinii oraz poprzez zaniechanie oceny innych dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, z których wynika treść prawa obcego;

co zadecydowało o treści rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie;

2) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 1143 k.p.c. poprzez: (1) jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że pozwany miał obowiązek wykazania, że ustanowione zabezpieczenia nie były zgodne z prawem Federacji Rosyjskiej oraz że Sąd nie ma obowiązku dopuszczać dowodu co do treści prawa obcego z urzędu, a także, że dowód z opinii biegłego w niniejszej sprawie został dopuszczony „z uwagi na sprzeczne stanowiska stron i stawiane przez stronę pozwaną zarzuty” (str. 13 uzasadnienia

(2) nieskorzystanie z żadnego innego sposobu ustalenia treści prawa Federacji Rosyjskiej, poza opinią biegłego, pomimo istniejących możliwości,

3) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 6 KC - poprzez jego błędne zastosowanie polegające na: (1) błędnym przyjęciu, iż to na pozwanym ciążył obowiązek wykazania, iż ustanowione zabezpieczenia nie były zgodne z prawem Federacji Rosyjskiej, (2) błędnym przyjęciu, że to na pozwanym ciążył jakikolwiek obowiązek dowodowy,

w sytuacji, gdy to powód zobowiązany jest do udowodnienia wszystkich przesłanek wypłaty odszkodowania przez pozwanego,

4) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 k.p.c. - poprzez dowolną i wybiórczą, a nie swobodną i wszechstronną ocenę opinii biegłego, w szczególności poprzez dowolne dobranie wyrwanych z kontekstu fragmentów opinii oraz poprzez zaniechanie oceny innych dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, z których wynika treść prawa obcego;

5) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 481 § 2 w związku z art. 359 § 3 k.c. i wydanego na jego podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych [Dz. U. Nr 220 poz. 1434] - poprzez ustalenie w wyroku wysokości odsetek jako „odsetek dla należności wyrażonych w walucie obcej” w sytuacji braku przepisów ustalających wysokość „odsetek od należności w walucie obcej”;

6) naruszenie art. 100 k.p.c. - poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda wszystkich kosztów postępowania, w sytuacji gdy powództwo zostało w części odrzucone, a więc koszty powinny zostać rozdzielone stosunkowo;

7) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. - poprzez niewskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia, niewyjaśnienie przyczyn rozstrzygnięcia o odsetkach „wyrażonych w walucie obcej”, niewskazanie wyliczenia wysokości kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego;

a nadto:

8) nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 punkt 5) k.p.c. - poprzez pozbawienie pozwanego możliwości obrony jego praw, polegające na nierozpoznaniu wniosku pozwanego z dnia 6 września 2011 r., podtrzymanego pismem z dnia 4 października 2011 r. o wykładnię punktu 4. postanowienia Sądu wydanego na rozprawie w dniu 30 sierpnia 2011 roku, a następnie dokonanie (błędnej) oceny, że pozwany winien był udowodnić, iż zabezpieczenia nie były ustanowione zgodnie z przepisami prawa Federacji Rosyjskiej, w tym powołać środki dowodowe.

Na podstawie art. 380 k.p.c. zaskarżono postanowienie Sądu z dnia 25 października i r. o powołaniu biegłego zarzucając, że teza dla biegłego została postawiona w sprzeczności z oceną i wskazaniem wyrażonymi przez Sąd Apelacyjny w Warszawie.

Wskazując na powyższe zarzuty wniesiono o uchylenie wyroku w zaskarżonej części, zniesienie postępowania w części dotkniętej nieważnością i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, względnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa wg norm przepisanych, od powoda na rzecz pozwanego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył , co następuje

W przeważającej części jest apelacja niezasadna i podlega oddaleniu.

Na uwzględnienie zasługiwały jedynie zarzuty co do odsetek od należności wyrażonej w walucie obcej i co do kosztów postępowania .

Ustalenia faktyczne poczynione w sprawie Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za podstawę dla własnych rozważań.

Podniesiony w apelacji nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 punkt 5 k.p.c. - poprzez pozbawienie pozwanego możliwości obrony jego praw, polegający na nierozpoznaniu wniosku pozwanego z dnia 6 września 2011 r., podtrzymanego pismem z dnia 4 października 2011 r. o wykładnię punktu 4. postanowienia Sądu wydanego na rozprawie w dniu 30 sierpnia 2011 r. jest nieuzasadniony. Co prawda można zgodzić się ze skarżącym , iż redakcja

postanowienia Sadu Okręgowego z dnia 30 sierpnia 2011r. mocą którego zobowiązano pozwanego do wskazania podstawy faktycznej działania powoda, z którą pozwany wiąże zarzuty oraz wskazanie jakie w ramach podstawy faktycznej przepisy prawa federacji Rosyjskiej powód naruszył, nie jest fortunna i budzi zastrzeżenia. Nie oznacza to jednak, iż wymagało ono wykładni. Poza tym brak wykładni postanowienia nie miał żadnego wpływu na rozstrzygnięcie. Usterki redakcyjne nie mogły bowiem prowadzić do pozbawienia pozwanej możliwości obrony swoich praw. Podkreślenia wymagają następujące okoliczności. Po pierwsze postanowienie to zostało wydane po uchyleniu sprawy przez Sąd Apelacyjny – a zatem stronom znane były wytyczne tego Sądu oraz dotychczasowy stan sprawy. Po drugie strona pozwana cały czas była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, który aktywnie uczestniczył w procesie, składał szereg pism procesowych, wniosków oraz ustosunkowywał się do stanowiska strony przeciwnej. Z treści tych pism procesowych jednoznacznie wynika, że podstawa faktyczna żądania jest stronom znana i nie jest w zasadzie sporna (co do faktów, inaczej rzecz się ma co do ich oceny). Trafnie powód w odpowiedzi na apelację, odwołuje się do dorobku orzeczniczego Sądu Najwyższego podnosząc, że zawarte w art. 379 pkt 5 sformułowanie: «jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw» jest bardzo ogólne. Ustawodawca nawet przykładowo nie wskazał żadnej tego rodzaju okoliczności, dlatego wszystkie możliwe konkretne sytuacje wchodzące tu w rachubę musi określać orzecznictwo sądowe (...) w orzecznictwie przyjmuje się, iż pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw polega na tym, że z powodu wadliwych czynności procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła ona brać i nie brała udziału nie tylko w toku całego postępowania, ale także w jego istotnej części, przy czym chodzi o całkowite faktyczne pozbawienie możliwości obrony (postanowienie SN z dnia 28 listopada 2002 r., II CKN 399/01, Lex nr 19607). Zgodnie z dominującym w judykaturze zapatrywaniem, tak rozumiane pozbawienie strony możliwości obrony swych praw nie następuje, jeżeli skutki tego uchybienia mogły być usunięte przed wydaniem wyroku w danej instancji (zob. m.in. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 10 czerwca 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, z. 3, poz 66, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, nr 12, poz. 220, z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 999/98, Lex nr 52705, z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, Lex nr 55519). Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, powinna być dokonywana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy. Przyjmuje się przy tym, że o nieważności postępowania z omawianej przyczyny nie można jednak mówić w sytuacji, w której strona na skutek własnego działania z przysługujących jej uprawnień procesowych nie skorzystała. Zaznaczyć należy, że środki procesowe mające na celu zagwarantowanie stronom ich uprawnień powinny być przez nie wykorzystywane w sposób właściwy, służący rzeczywiście realizacji tych uprawnień (zob. postanowienie SN z dnia 10 września 1998 r., III CZ 114/98, OSNC 1999, nr 2, poz. 42 oraz wyrok SN z dnia 1 czerwca 2000 r., I CKN 64/00, OSNC 2000, nr 12, poz. 227). Analizując, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba w pierwszej kolejności rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie ustalić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, w końcu zaś ocenić, czy pomimo zaistnienia tych okoliczności strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych przesłanek można przyjąć, że strona została pozbawiona możliwości działania." Pozwana sprawę przegrała nie dlatego, że nie zrozumiała zobowiązania zawartego w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2011r. ale wskutek tego, że wyniki postępowania dowodowego, w tym ustalenia w zakresie przepisów prawa obcego, wykazały zgodność zabezpieczenia kredytu jakiego udzielił powód rosyjskim bankom z prawem Federacji Rosyjskiej. Nie bez znaczenia jest również ta okoliczność, że pozwana nie złożyła wobec naruszenia przepisów postępowania na jakie obecnie wskazuje zastrzeżenia do protokołu na podstawie art. 162 k.p.c.

Zarzuty naruszenia przepisów postępowania tj. art. 386 § 6 k.p.c. poprzez niezastosowanie się przy ponownym rozpoznawaniu sprawy do oceny prawnej i wskazań zawartych w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie wydanym w niniejszej sprawie w dniu 16 kwietnia 2010 r. oraz naruszenia przepisów postępowania tj. art. 1143 k.p.c. nie zasługują na uwzględnienie. Zasadniczym powodem uchylenia poprzedniego wyroku Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie było to, że Sąd ten uchybił przepisowi art. 1143 k.p.c. bowiem nie zbadał, czy zabezpieczenia spłaty kredytu zostały ustanowione zgodnie z przepisami prawnymi obowiązującymi w tym czasie w Federacji Rosyjskiej. Sąd Apelacyjny zawierając ocenę prawną dotyczącą zastosowania art. 1143 k.p.c. wskazał również na to, że „W tym zakresie inicjatywa dowodowa stron nie ma znaczenia” a co za tym idzie rozkład ciężaru dowodu nie ma w tym przedmiocie żadnej doniosłości. Wskazując wytyczne co do dalszego toku postępowania Sąd Apelacyjny zalecił ustalenie treści prawa obowiązującego w Federacji Rosyjskiej w dacie ustanawiania przez Kombinat (...) w M.

zabezpieczeń spłaty kredytu (list intencyjny, poręczenie, cesja wierzytelności) i na tej podstawie dokonanie oceny ich dopuszczalność. Podano, że dla oceny praktyki sądowej w Federacji Rosyjskiej przydatne winny być także orzeczenia sądów arbitrażowych i Najwyższego Sądu Gospodarczego w Rosji złożone do akt niniejszej sprawy.

Z uwagi na to, że chodziło o ustalenie treści prawa, które sąd ma zastosować z urzędu, to przede wszystkim na sądzie ciążył obowiązek ustalenia jego treści. Obowiązek ten wynika jednoznacznie z art. 1143 § 1k.p.c., strony nie są więc co do zasady obowiązane ani do przytoczenia treści prawa obcego, ani do przedstawienia środków na jego wykazanie. Ustawodawca nie przewidział w stosunku do stron żadnych negatywnych konsekwencji niepowołania się na prawo obce lub niewykazania jego treści. Ze względu na fakt, że postępowanie zmierzające do ustalenia treści prawa obcego nie ma charakteru postępowania dowodowego w ścisłym tego słowa znaczeniu, nie można tu mówić o ocenie dowodów jak przy postępowaniu dowodowym. Przedmiotem dowodu nie może być prawo. Wynika to z reguły *iura novit curia*. Ustawa czyni jednak wyjątek, dotyczący prawa obcego. Zgodnie art. 1143 k.p.c., sąd z urzędu ustala i stosuje właściwe prawo obce. W związku z tym może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o udzielenie tekstu tego prawa oraz o wyjaśnienie obcej praktyki sądowej. To samo dotyczy udzielenia informacji, co do istnienia wzajemności w stosunkach z państwem obcym. Ustalając treść prawa obcego lub obcej praktyki sądowej albo istnienia wzajemności, sąd może zastosować także inne środki, w tym opinię biegłych. Trafnie wskazano w odpowiedzi na apelację, że jak dostrzegł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2010 r., V CSK 7/10 „Obowiązkiem sądu, a nie strony, jest przedsięwzięcie wszystkich czynności, w tym uzyskanie dostępu do tekstu oraz przyjętej interpretacji praw zagranicznego, umożliwiającej należyte zorientowanie się w stanie normatywnym stanowiącym podstawę orzekania (art. 1143 k.p.c.). Aktywność stron w tym zakresie może być oczywiście pomocna, a jej braku nie można negatywnie sankcjonować.” Zastosowanie prawa obcego w niniejsze sprawie nie odnosi się wprost do podstawy prawnej rozstrzygnięcia lecz do jednej z kwestii związanych z oceną tego czy powód spełnił warunki uzasadniające wypłatę odszkodowania przez pozwaną. Obowiązek orzekania na podstawie właściwego prawa spoczywa na Sądzie, oczywiście zastosowanie prawa obcego nie odnosi się wprost do podstawy rozstrzygnięcia w sprawie, stanowi element stanu faktycznego, który był niezbędny dla ustalenia czy zabezpieczenia kredytu ustanowione zostały w sposób zgodny z prawem Federacji Rosyjskiej w czasie ich ustanawiania- §14 Ogólnych warunków. Podstawy prawnej rozstrzygnięcia należy upatrywać w umowie ubezpieczenia i przepisach polskiego prawa, w tym przepisach Kodeksu Cywilnego. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji prawidłowo wykonał wskazania z wyroku Sądu Odwoławczego. Zweryfikowanie prawidłowości ustanowienia zabezpieczeń, w szczególności cesji zastępującej wcześniejsze zabezpieczenia, w tym ich zgodności z prawem Federacji Rosyjskiej w stanie faktycznym niniejszej sprawy niewątpliwie wymagała bowiem dalej idących zabiegów niż tylko uzyskanie tekstu ówczesnie obowiązującego prawa. Nieodzowne było bowiem uzyskanie wiedzy o sposobie wykładni adekwatnych przepisów, jak również o praktyce ich stosowania w ówczesnym otoczeniu politycznym i ekonomicznym, w jakim te przepisy ówczesnie funkcjonowały.

Zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego tj. art. 6 k.c. - poprzez jego błędne zastosowanie polegające na: błędnym przyjęciu, iż to na pozwanym ciążył obowiązek wykazania, iż ustanowione zabezpieczenia nie były zgodne z prawem Federacji Rosyjskiej oraz, że to na pozwanym ciążył jakikolwiek obowiązek dowodowy, w sytuacji, gdy to powód zobowiązany jest do udowodnienia wszystkich przesłanek wypłaty odszkodowania przez pozwanego – także nie zasługuje na uwzględnienie. Jak wskazano wyżej zarzut ten nie jest zasadny ale można go częściowo usprawiedliwić niedoskonałością uzasadnienia wyroku. W pisemnych motywach rozstrzygnięcia niepotrzebnie zawarto rozważania o ciężarze dowodu także w zakresie ustalenia stanu prawnego. W zakresie ustaleń dotyczących prawa obcego Sąd orzekający był zobowiązany działać z urzędu. Rozważania te w zakresie dotyczącym ciężaru dowodu w tej części w jakiej dotyczy on wykazania zgodności prawnych zabezpieczeń kredytu z prawem Federacji Rosyjskiej nie mają żadnego wpływu na rozstrzygnięcie. Podstawę rozstrzygnięcia sprawy stanowiły wyniki prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego, jak również ustalenia w zakresie treści, wykładni, stosowania oraz uwarunkowań politycznych i ekonomicznych w Federacji Rosyjskiej w czasie ustanawiania zabezpieczeń spłaty kredytu. Zasadnie podnosi powód w odpowiedzi na apelację, że jakkolwiek Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku odwołuje się do rozkładu ciężaru dowodu, to pozwana nie przegrała sporu z tej racji, że nie podołała ciężarowi dowodzenia, lecz dlatego, że nie znalazł potwierdzenia stawiany przez nią zarzut niespełnienia przez powoda warunków o jakich mowa

§ 14 ust.2 Ogólnych Warunków. Ponownie należy zaznaczyć , że prawo obce nie jest podstawą prawną wyroku, a jest jedynie narzędziem służącym weryfikacji prawidłowości ustanowienia zabezpieczeń spłaty kredytu i spełnienia przez powoda warunku wymaganego dla przyznania odszkodowania (może być traktowane jako fakt prawotwórczy).

Zarzut wydania postanowienia z dnia 25 października 2011 r. o powołaniu biegłego z tezą sprzeczną z oceną i wskazaniem wyrażonymi przez Sąd Apelacyjny w Warszawie nie jest trafny Wbrew zarzutom strony skarżącej teza postanowienia nie była sprzeczna z oceną i wskazaniem wyrażonymi w wyroku Sądu Apelacyjnego. Przedmiotowym postanowieniem Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego dr J. T. (2) na okoliczność: (i) treści prawa obowiązującego w Federacji Rosyjskiej, które miało zastosowanie w dacie ustanawiania poszczególnych prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu, (ii) skuteczności (ważności) ustanowienia zabezpieczeń na gruncie prawa Federacji Rosyjskiej obowiązującego w dacie ustanowienia zabezpieczeń, (iii) istnienia ograniczeń prawnych (prawa publicznego) bądź praktyki obrotu w stosunkach między przedsiębiorstwami mającymi siedzibę na terytorium Federacji Rosyjskiej a podmiotami zagranicznymi mającymi wpływ na skuteczność (ważność) ustanowienia zabezpieczeń (w czasie ich ustanawiania), a w razie istnienia takich ograniczeń czy wyłączały one możliwość przymusowego zaspokojenia powoda z zabezpieczeń, w drodze realizacji jego praw przed sądami oraz organami egzekucyjnymi Federacji Rosyjskiej, (iv) oceny zasadności na gruncie prawa Federacji Rosyjskiej, praktyki oraz orzecznictwa rosyjskich sądów powszechnych, uchylenia przez Sąd Powszechny w Moskwie wyroku Międzynarodowego Sądu Arbitrażowego w M. z dnia 29 maja 2002 r. zobowiązującego (...) Kombinat (...) do zapłaty na rzecz powoda kwoty 6.463.427,70 USD, (v) oceny zasadności na gruncie prawa Federacji Rosyjskiej, praktyki oraz orzecznictwa rosyjskich sądów powszechnych, uznania roszczenia powoda za przedawnione w wyroku Międzynarodowego Sądu Arbitrażowego w M. z dnia 25 maja 2007r. jak również czy w tej sprawie mogło zapaść orzeczenie nieuwzględniające zarzutu przedawnienia roszczenia powoda

Uchylając poprzedni wyrok Sądu Okręgowego i przekazując sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania Sąd Apelacyjny wyraźnie wskazał na celowość ustalenia praktyki stosowania adekwatnych przepisów, w tym na celowość wykorzystania wyroków sądów arbitrażowych wydanych w sprawie pomiędzy powodem a (...) Kombinate (...). Biegły w wydanej opinii wskazał na praktykę stosowania przepisów Kodeksu Cywilnego Federacji Rosyjskiej, jak również na ówczesne ograniczenia i restrykcje dewizowe obowiązujące lub stosowane w Federacji Rosyjskiej dotyczące realizacji praw z dokumentów zabezpieczenia. Sąd Okręgowy dowód w tym zakresie, wbrew stanowisku pozwanej, przeprowadził prawidłowo. Podkreślenia wymaga, że strony zadawały szereg pytań biegłemu , biegły składał ustne wyjaśnienia na rozprawie i nawet jeżeli teza dowodowa nie była dość wyczerpująca to w toku procesu strony zastępowane przez fachowych pełnomocników miały możliwość uzyskania od biegłego wyczerpujących odpowiedzi na wszelkie istotne zagadnienia wymagające jego fachowej wiedzy. Jak wynika z przebiegu niniejszego postępowania strony z możliwości tej skorzystały.

Także zarzut naruszenia przepisów postępowania tj. art. 233 k.p.c. - poprzez dowolną i wybiórczą, a nie swobodną i wszechstronną ocenę opinii biegłego nie zasługuje na uwzględnienie. Zasadnie Sąd Okręgowy uznał , że opinia biegłego co do wykładni i praktyki prawa rosyjskiego dr T. była przydatna i wystarczająca do dokonania oceny ważności umowy cesji z dnia 18 listopada 1998r. obejmującej wierzytelność powoda wobec (...) S.A. w M. na rzecz Kombinatu (...) w M. jako ważnej. Wbrew sugestiom skarżącej biegły w wydanej opinii oraz jej pisemnym i ustnym uzupełnieniu zajął stanowcze stanowisko co do zasadniczych kwestii objętych zakresem opiniowania.

Prawidłowo Sąd Okręgowy skorzystał z uprawnienia do sięgnięcia po dowód z opinii biegłego z zakresu prawa Federacji Rosyjskiej oraz zakresu wykładni tego prawa. Było to uzasadnione także specyficznymi warunkami polityczno-ekonomicznymi, w których powód dokonywał czynności zabezpieczających spłatę kredytu.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. - poprzez niewskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia, niewyjaśnienie przyczyn rozstrzygnięcia o odsetkach „wyrażonych w walucie obcej”, niewskazanie wyliczenia wysokości kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego nie mógł doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego wyroku. Mimo podnoszonych przez apelującego braków uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie ulega wątpliwości ,że podstawą prawną rozstrzygnięcia w sprawie jest umowa ubezpieczenia kredytu i przepisy kodeksu cywilnego

regulujące zasady odpowiedzialności kontraktowej. Niewątpliwa wada uzasadnienia nie uniemożliwia jednak jego kontroli instancyjnej. W systemie pełnej apelacji bowiem Sąd Odwoławczy jest uprawniony a i co do zasady zobowiązany do pełnego i merytorycznego rozpoznania sprawy, w tym dokonania korekty dostrzeżonych uchybień w zakresie uzasadnienia rozstrzygnięcia poprzez zawarcie adekwatnej argumentacji w uzasadnieniu wyroku apelacyjnego.

Zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego tj. art. 481 § 2 k.c. w związku z art. 359 § 3 k.c. i wydanego na jego podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych (Dz. U. Nr 220 poz. 1434) - poprzez ustalenie w wyroku wysokości odsetek jako „odsetek dla należności wyrażonych w walucie obcej” w sytuacji braku przepisów ustalających wysokość „odsetek od należności w walucie obcej” jest częściowo uzasadniony.

Wydane na podstawie art.359§3 k.p.c. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1989r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych w §1 stanowiło , że wysokość odsetek ustawowych od sumy pieniężnej wyrażonej w :1)pieniądu polskim ustala się na 13% w stosunku rocznym, 2) walucie obcej ustala się na 8% w stosunku rocznym(Dz. U. z 1989r. Nr 16 poz.84).Z dniem 25 września weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 września 2003r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych (Dz.U. z 2003r. Nr 166 poz.1613), które to rozporządzenie w §1 przewidywało jednolitą wysokość odsetek ustawowych dla wszelkich należności pieniężnych (niezależnie czy została wyrażona w pieniądzu polskim , czy w walucie obcej).Z tym dniem utraciło moc rozporządzenie Rady Ministrów z 10 marca 1989r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych. Od czasu uchylecia regulacji dotyczącej odsetek ustawowych od należności wyrażonych w walucie obcej, od takich wierzytelności głównych wierzycielowi przysługują odsetki ustawowe tak, jak od wierzytelności wyrażonej w złotych. Fakt wyrażenia świadczenia w walucie obcej nie zmienia tego, iż jest to świadczenie pieniężne a skoro ze spełnieniem takiego świadczenia dłużnik się spóźnia to zastosowanie mają dyspozycje art. 481 § 1 i 2 k.c. Z tego powodu, na skutek apelacji pozwanego należało zmienić zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten tylko sposób, że zasądzono ustawowe odsetki od sumy pieniężnej wyrażonej w walucie obcej od dnia 25 października 2002r. do dnia 24 września 2003r., a od dnia 25 września 2003r. do dnia zapłaty zasądzono odsetki ustawowe.

Co prawda zarzut naruszenia art. 100 k.p.c. - poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda wszystkich kosztów postępowania, w sytuacji gdy powództwo zostało w części odrzucone, a więc koszty powinny zostać rozdzielone stosunkowo nie jest zasadny to jednak w odniesieniu do kosztów procesu postanowienie Sądu Okręgowego jest obarczone błędem rachunkowym. Jak wynika z akt sprawy powód poniósł opłatę sądową od pozwu, zaliczki na wynagrodzenie biegłego sądowego, koszty zastępstwa procesowego (w obu instancjach) i opłaty skarbowej od złożonych pełnomocnictw procesowych. Z wysokości kwoty zasądzonych kosztów wynika , że obejmuje ona również opłatę sądową od apelacji jaką składała poprzednio pozwana . W tym zakresie rozstrzygnięcie o kosztach wymagało skorygowania. Dlatego w punkcie trzecim zaskarżonego wyroku zasądzoną tam od pozwanego na rzecz powoda kwotę 251.126,40 zł obniżono do kwoty 151.126,40 zł. uwzględniając uiszczoną przez pozwanego opłatę od apelacji w kwocie 100 000 zł . Wbrew zarzutom strony skarżącej zarzut dotyczący naruszenia art. 100 k.p.c. nie zasługuje na uwzględnienie. Wynik niniejszego procesu nie zobowiązywał do stosunkowego rozliczenia kosztów. Roszczenie w zakresie, którego pozew podlegał odrzuceniu stanowiło nieznaczną część dochodzonej przez powoda sumy tytułem należności głównej. W tej sytuacji w pełni uzasadnione było przy rozstrzygnięciu o kosztach procesu zastosowanie regulacji przewidzianej w art.98 k.p.c.

Mając to wszystko na uwadze , na podstawie art.385 k.p.c. i art.386§1 k.p.c. orzeczono , jak na wstępie.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z treścią art.98 k.p.c. w związku z art.108§1 k.p.c. mając na względzie skomplikowany stan sprawy oraz zasadę finansowej odpowiedzialności stron za wynik procesu.